

Komposesorát v Trávníku 1807-1948

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1550_34094	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Komposesorát v Trávníku	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1807 – 1948	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	0,84 bm (7 archívnych škatúl)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Stolica arcibiskupských predialistov Arciopátstva sv. Martina v Pannonhalme v Trávníku, Komposesorát v Trávníku	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Dejiny stolice predialistov Arciopátstva sv. Martina v Pannonhalme v Trávníku (pôvodne Füs) v Komárňanskej župe siahajú hlboko do stredoveku, keď benediktínsky opát Štefan v roku 1383 daroval predialistom arciopátstva obec Trávník. Okrem tejto obce mal opát svojich predialistov na dnešnom území Slovenska v Dunajskej Lužnej a Diakovciach. V obci Trávník sa obdobne ako na iných majetkoch arciopáta vytvorila stolica predialistov ako forma verejnej správy podobná šľachtickým stoliciam s administratívnou a súdnou agendou. Najstaršou donačnou listinou v zachovanom spisovom materiáli je v jednoduchom	Dejiny správy pôvodcu

		<p>odpise dochovaná donácia z 19. októbra 1736, ktorou pannonhalmský arciepiskop Benedikt za verné služby daroval do dedičného užívania 12 kúrií v Hornom a Dolnom Trávníku, spolu s príslušenstvom. Držba kúrie mala byť dedičná po mužskej línii, pričom akékoľvek právne akty, súvisiace s ich držbou (nájom, záloh, výmena, scudzenie atď.) sa museli diať len s výslovným súhlasom arciepiskopátu. V Trávníku sa obdobne ako na iných majetkoch arciepiskopátu vytvorila stolica predialistov ako forma verejnej správy podobná stoliciam šľachtickým – so stoličným úradníctvom a inštitúciami – súdnou a sirotskou stolicou. Na čele stolice stál palatín, ktorý zastával niekedy i funkciu hlavného župana. V určitom období funkciu hlavného župana zastával sám arciepiskop benediktínskeho kláštora v Pannonhalme. Súdnou stoličnou správou reprezentovali tabulárni sudcovia, právny zástupca, právny podzástupca a prísediaci. Zasadnutiam súdnej stolice predsedal zväčša druhý podžupan. Stolica predialistov v Trávníku zamestnávala a platila aj pisára, ktorý bol zväčša totožný so správcom školy. K plateným zamestnancom stolice patril aj jeden pandúr a nočný strážnik.</p> <p>Likvidáciu stolice predialistov pripravili marcové zákony z roku 1848, následne urbársky patent z 2. marca 1853 a ríšsky patent č. 27 z 3. februára 1855, ktorý definitívne zrušil predialistický pomer. Rozdelenie spoločne užívaných pozemkov v Trávníku sa uskutočnilo na základe kompromisnej zmluvy z 27. októbra 1850 medzi komposesormi v Trávníku a arciepiskopátstvom sv. Martina v Pannonhalme v zmysle zákonného článku XII z roku 1836. Túto zmluvu, ktorou sa rozdelili sporné, alebo doposiaľ spoločne užívané pozemky, možno považovať za završenie transformačného procesu zo šľachtického majetku na komposesorát. Bývalí predialisti si na základe uvedenej zmluvy mohli svoje pozemky vykúpiť a založili špecifickú formu spoluvlastníctva – komposesorát. Po transformácii na komposesorát v polovici 19. storočia sa plénom na prerokovanie všetkých zásadných otázok stali zasadnutia správy. Obvykle sa konali 2 až 3 krát ročne podľa potreby. Zasadnutia viedol volený predseda. Od roku 1918 sa post predsedu viazal s duchovným správcom farnosti v Trávníku. Právna forma komposesorátu sa udržala v Trávníku až do roku 1948.</p>	
--	--	--	--

3.2.3.	Archival history	Písomnosti pochádzajúce z činnosti stolice predialistov nevykazujú žiadne stopy po manipulácii a neobsahujú nijaké staršie signatúry. Jedinou výnimkou sú účty, ktoré sú číslované arabskými číslicami, korešpondujúcimi s číslami v ročných vyúčtovaniach príjmov a výdavkov. Podobný princíp platí aj pri mladších písomnostiach z činnosti komposesorátu. Okrem účtov, číslovaných arabskými číslicami, ktoré opäť korešpondujú s číslami zo zachovaných pokladničných denníkov, sú chronologicko-numericky signované niektoré mladšie doručené písomnosti – záznamy, čo predpokladá existenciu nezachovaných registratúrnych denníkov (podacích protokolov). Vlastná agenda nevykazuje žiadne známky usporiadania ani signovania.	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Archívny fond prevzal Štátny archív v Nitre dňa 26. mája 2014 na základe preberacieho protokolu pod číslom spisu A/VI/2014-00667-XP7 od obce Trávnik v zastúpení starostu obce Ing. Emila Kardosa. Zaevidovaný bol pod prírastkovým číslom 5/2014/144.	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	Archívny fond Komposesorát v Trávníku tvoria písomnosti z rokov 1807 – 1948. Fyzický stav dokumentov je dobrý. Z diplomatického hľadiska časť fondu tvoria úradné knihy (protokoly), resp. výťahy z protokolov z kongregačných zhromaždení, súdnych stolíc a spisy. Nosnú časť fondu tvoria úradné knihy – protokoly zo zasadnutia správy komposesorátu, pokladničné denníky a druhopisy pokladničných denníkov a z agendy patronátnej školskej – zápisnice zo zasadnutí školskej stolice, zápisnice z učiteľských porád, denník prijatých študentov a matrika študentov. Zvyšok tvoria spisy. Zápisnice zo zasadnutia správy sú viazané knižne, pričom sa zachovali dva kusy z rokov 1860 – 1878 a 1892 – 1941. Hiáty čiastočne nahrádzajú spisy, kde sa nachádzajú výťahy a odpisy aj z nezachovaných zápisníc. Archívny fond tvorí 7 archívnych škatúl, v ktorých je uložených 11 kusov úradných kníh a 15 pomocných kníh. Zvyšok tvoria spisy.	Obsah a rozsah archívneho fondu
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling	Vyradovanie sa nevykonalo.	Vyradovanie a hodnotenie

	information		
3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Agendu stolice predialistov v Trávníku možno rozčleniť na administratívnu, verejnosprávnu, účtovnú a súdnu. Agenda súdna sa ešte delí na občianskoprávnu a trestnú. Písomnosti komposesorátu majú podľa obsahu zložitejšiu štruktúru a tvoria ju aj písomnosti inštitúcií, nad ktorými vykonával komposesorát patronát (škola a farnosť). Pri inventarizácii archívneho fondu bola použitá metodika vypracovaná Františkom Sedlákom na usporadúvanie archívnych fondov šľachtických rodov, komposesorátov a panstiev prispôbena špecifikám archívneho fondu. V tomto prípade ide o trojúrovňové členenie jeho písomností. Na prvej úrovni bol fond členený podľa inštitucionálneho hľadiska pôvodcu – na I. písomnosti stolice predialistov (1807 – 1850) a II. písomnosti komposesorátu (1850 – 1948). Za chronologický medzník medzi nimi sa určil rok 1850 – dovŕšenie transformácie stolice predialistov na komposesorát. Na druhej úrovni písomnosti oboch oddelení fondu boli rozdelené vecne podľa jednotlivých agend a na tretej úrovni podľa diplomatického hľadiska. Fond po usporiadaní a pri inventarizovaní získal nasledovnú štruktúru:</p> <p>I. Stolica predialistov v Trávníku (1807 – 1850)</p> <p style="padding-left: 20px;">I. A Verejnosprávne písomnosti</p> <p style="padding-left: 40px;">a Knihy</p> <p style="padding-left: 40px;">b Spisy</p> <p style="padding-left: 20px;">I. B Účtovné písomnosti</p> <p style="padding-left: 40px;">a Knihy</p> <p style="padding-left: 40px;">b Spisy</p> <p style="padding-left: 20px;">I.C Súdne písomnosti</p> <p style="padding-left: 40px;">a Knihy</p> <p style="padding-left: 40px;">b Spisy</p>	Spôsob usporiadania

		<ul style="list-style-type: none"> b 1 občianskoprávne b 2 trestné II. Komposesorát v Trávníku (1850 – 1948) <ul style="list-style-type: none"> II. A Administratívne písomnosti <ul style="list-style-type: none"> a Knihy b Spisy II. B Verejnosprávne písomnosti <ul style="list-style-type: none"> a Spisy II. C Účtovné a daňové písomnosti <ul style="list-style-type: none"> a Knihy b Spisy II. D Patronátne agenda <ul style="list-style-type: none"> a Rímskokatolícka farnosť b Škola <ul style="list-style-type: none"> b 1 Všeobecné písomnosti <ul style="list-style-type: none"> b 1. 1. Knihy b 1. 2. Spisy b 2 Záležitosti učiteľov <ul style="list-style-type: none"> b 2. 1. Knihy b 2. 2. Spisy b 3 Záležitosti žiakov <ul style="list-style-type: none"> b 3. 1. Knihy b 3. 2. Spisy 	
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania

			reprodukcí
3.4.3.	Language /scripts of material	maďarský, latinský, slovenský, český, nemecký	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	nepoškodený	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, Mgr. Ladislav Holečka: Komposesorát v Trávníku 1807 – 1948, inventár, Ivanka pri Nitre 2016, evidenčné číslo 4768.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, Ivanka pri Nitre, Novozámocká 273, 951 12	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Nie sú známe.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikation note	Nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	Opisovaný fond organicky nadväzuje na archívny fond benediktínskeho Arciopátstva sv. Martina v Pannonhalme v Maďarsku. V archíve arciopátstva sú písomnosti týkajúce sa majetkov v obci Trávník zaradené do III. oddelenia – Területi apátság iratai, pod č. 30.	Poznámka

3.7.1.	Archivist's note	Mgr. Ladislav Holečka	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	31.07.2017	Dátum vyhotovenia opisu